

Gdy małe dziecko wyciąga rączkę po jakiś smakołyk i woła: A mi? - śmieszy nas to, ale je zaraz poprawiamy: „Zapytaj: A mnie?”. Gdy dorosły mówi błędnie: Mi się wydaje - to już nikogo nie śmieszy, ale ujawnia językowy dylemat i wtedy pojawiają się następujące pytania. Dlaczego używanie form zaimkowych: mnie - mi, tobie - ci, ciebie - cię, jego - go, jemu - mu wywołuje zakłopotanie? Kiedy należy stosować pełną formę zaimkową mnie, a kiedy krótkie mi?

Dlaczego wiele wyrazów ma krótkie formy?

Skracanie wyrazów to objaw ułatwiania sobie życia. Nasi przodkowie zamiast mówić waszmość pan woleli powiedzieć waćpan. Najwięcej skróconych wyrazów występuje w języku potocznym, np. uczniowie zamiast mówić matematyka, geografia często stosują skrócone nazwy: matma, gegra. Ta sama tendencja objęła zaimki. Obecnie w języku polskim funkcjonują formy zaimkowe pełne i krótkie, np.: tobie - ci, mnie - mi, mojego - mego, twój - twego. Możemy powiedzieć: „szanuję twój ojca” lub „szanuję twojego ojca”, ale podczas stosowania mnie i mi już pojawiają się wątpliwości, np. czy w zdaniu: „Mnie podobają się te kwiaty, a tamte nie podobają mi się.” można mnie zamienić na mi, a mi zamienić na mnie.

Dlaczego niektóre formy zaimkowe - np. mnie i mi - sprawiają kłopot?

Odpowiedź jest prosta - bo tych form zaimkowych nie można dowolnie stosować. Raz korzysta się z formy pełnej (mnie), innym razem z krótkiej (mi), ale nie należy ich wymieniać i trzeba znać zasady ich stosowania.

Kiedy stosujemy formę pełną mnie, a kiedy krótką mi?

W zdaniach: Mnie możesz wszystko powiedzieć. Nie mów mi tego. Mnie nie tłumacz takich oczywistości. Pozwól mi się wytłumaczyć. Mnie proszę przyznać urlop. Proszę przyznać mi urlop. Skierował się ku mnie (nie: ku mi) z groźną miną.

obserwujemy, że zaimek „ja” ma dwie formy celownika: dłuższą „mnie”, która jest akcentowana i formę krótszą, nieakcentowaną „mi”, która stanowi całość akcentową z wyrazem poprzedzającym.

Zapamiętajmy:

1. Na początku zdania używa się tylko tej pełnej, akcentowanej formy „mnie”, np. „Mnie to daj!”, „Mnie zaufaj!”, „Mnie należy się ten prezent”.
2. Krótsza, nieakcentowana forma „mi” nie może być używana na początku i na końcu zdania oraz w połączeniach z przymkami, czyli w takich pozycjach, na które regularnie pada akcent logiczny. Forma „mi” występuje po czasownikach, np. „Daj mi to!”, „Zaufaj mi!”, „Należy mi się ten prezent”.

Uwaga!

- Pełna forma zaimka „mnie” może wyjątkowo wystąpić po czasowniku, w środku zdania, gdy w tym miejscu będzie padał akcent – wynikający z przeciwstawienia treści (gdy właśnie ten zaimek będzie wyróżniony); np.: „Ten prezent należy się **mnie**, a nie tobie.” lub „Proszę o przyznanie urlopu **mnie**, a nie Nowakowi.”, „Robię tak, jak **mnie** się podoba, a nie jak tobie.”.
- Jeśli na początku zdania składowego (w zdaniu złożonym) akcent pada na spójnik (np. „**jak**”), to po tym spójniku można wyjątkowo użyć krótkiej formy „**mi**”; np.: „Robię tak, jak **mi** się podoba.”.

Ja, ty, on

Zasady używania celownikowych form zaimka „ja” dotyczą także innych zaimków, choćby zaimka „ty”, który ma też dwie formy celownika: „**tobie**” i „**ci**” albo zaimka „on”, który w celowniku ma formy: „**jemu**” i „**mu**”.

Przykłady zdań: Nie ufam **mu**. **Jemu** nie ufam.

Dużo ci **zawdzięczam**. **Tobie** wszystko **zawdzięczam**.

Daję ci to. **Tobie** to **daję**.

Jak widzimy, we wszystkich przykładach form krótszych używa się w pozycji nieakcentowanej, a form dłuższych – tylko wtedy, gdy są pod akcentem.

Barbara Ellwart